

Raznobarvno cvetje v Montrealu

Ko gledamo na televizijskih sprejemnikih kot tekme na olimpiadi v Montrealu in se vrstijo na odru zmagovavcev fantje in dekleta vseh mogočih ras v barvnih odtenkih, od plavalascev iz Evrope in Severne Amerike do črncev iz karabskih držav, Indijancev in vsakovrstnih mešancev, kot je npr. Juantorena, se nam zazdijo še posebno smešne in anahronistične teorije o tem, da je kakšna rasa boljša ali slabša od drugih. Na zmagovalskem odru so se do tega hipa zvrstili že olimpijski zmagovanci vseh mogočih ras. Rasne razlike med njimi so bile samo zunanje, v notranjosti, v veselju, ki jim je žarelo iz oči, v svoji sreči pa so bili vsi enaki, vsi enako človeški. Prav isto pa smo lahko opazili tudi pri poraženih. Vsi enako občutijo razočaranje in žalost, nobena rasa ni imuna pred tem.

Nekateri so zelo simpatični, nekateri manj, toda nikoli ni to pogojeno od rase, ampak vedno samo od osebnega značaja in obnašanja. Večkrat so temu krive samo politične razlike in napetosti med njihovimi vladami. Videli smo Američana, ki ni hotel čestitati Kubancu k zlati kolajni, pa tudi drugega Kubanca, ki ni hotel čestitati Američanu, videli pa smo tudi Enderjevo, ki je prišla čestitat Američankam po zmagi ameriške ženske štafete v bazenu, in Američana, zmagovavca v metu krogle, ki

(dalje na 3. strani)

ANDREOTTI POJDE DO KONCA

Medtem ko pišemo, je poverjeni minister-ski predsednik Andreotti verjetno že obiskal predsednika republike Leoneja in mu dokončno javil, da sprejme mandat za sestavo nove vlade. V torek pozno zvečer je namreč osrednje vodstvo Krščanske demokracije pozvalo predsednika Andreottija, naj izpelje do konca svojo nalogo, se pravi, naj parlamentu predstavi enostrankarsko, demokristjansko vlado. Posredno pa je osrednje vodstvo stranke relativne večine tudi pozvalo vse stranke ustavnega loka, ki ne bodo imele svojih predstavnikov v novi vladi, naj se pri glasovanju o zaupnici vzdržijo.

Tu pa nastane vprašanje, ali bodo ta poziv sprejeli tudi socialisti in komunisti, ki še vedno uradno izjavljajo, da je treba sestaviti tako imeno vlado narodne solidarnosti, to je vlado, v kateri naj bodo zastopani predstavniki vseh demokratičnih in ljudskih strank, od liberalcev na desnici do komunistov na levici. Priznati pa je treba, da so komunisti pri tem nekoliko bolj prožni kot socialisti, saj ne izključujejo možnosti posredne podpore morebitni enobarvni demokristjanski vladi, a zahtevajo, naj Krščanska demokracija že pred začetkom parlamentarne razprave o zaupnici jasno pove, ali je pripravljena sprejeti vzdržanje tudi komunistične stranke. Zahteva je povsem razumljiva in tudi v skladu s komunističnim zatrjevanjem, da brez partije danes v Italiji ni mogoče vladati. Če bi Krščanska demokracija zahtevo partije tudi sprejela, bi otipljivo dokazala, da nima več predsodkov do komunistov.

Kot smo že omenili, so na zadnjem zasedanju vodstva Krščanske demokracije to kočljivo vprašanje enostavno obšli, saj so sklenili pozvati vse stranke ustavnega loka, to je tudi komuniste, naj se pri glasovanju o zaupnici vzdržijo, kar pomeni, da bi te stranke morale prej doseči nekakšen sporazum s Krščansko demokracijo o programu nove vlade.

Kot vidimo, se italijansko politično življenje še vedno vrti v nekakšnem začaranem krogu: Krščanska demokracija odklanja zavezništvo s komunisti, sama pa nima večine in nobenih drugih zaveznikov, kajti tudi socialdemokrati in republikanci, njeni tradicionalni zavezniki skozi tri desetletja, nočejo z njo sodelovati in so kvečjemu pripravljeni nuditi posredno podporo novi vradi, se pravi se vzdržati pri glasovanju o zaupnici. Prava zagonetka pa so še vedno socialisti, ki tudi uradno odločno odklanjajo vstop v vlado ali vzdržanje pri zaupnici, četudi nekateri politični opazovalci opozarjajo, da je to stališče le začasnega značaja, češ da bodo socialisti prej ali slej gotovo vstopili v vlado, ker bi jih komunisti v nasprotnem primeru politično še bolj ošibili.

Kakšna bo torej usoda nove Andreottijeve vlade? Danes seveda ni mogoče na to vprašanje z gotovostjo odgovoriti, saj ne vemo, kakšen bo nadaljnji razplet vladne krize, kako bodo potekali razgovori med posameznimi političnimi silami, kako bo potekala parlamentarna razprava o programskih smernicah nove vlade in zlasti kakšen bo izid glasovanja o zaupnici.

Vsekakor pa drži, da so v italijanskem političnem življenju nekaj spreminja, da pri haju do novih oblik parlamentarnega dela in da se tudi delno spreminjajo odnosi med izvršno in zakonodajno oblastjo, da skratka pridobiva vedno več oblasti v državi parlament, kar sicer ni nič čudnega glede na že kronično šibkost dosedanjih vlad.

Znamenje oziroma odraz teh sprememb je prav gotovo sporazum, ki sta ga dosegli Krščanska demokracija in komunistična partija glede porazdelitve predsedniških mest posameznih parlamentarnih komisij. Komunisti so namreč dobili kar sedem predsednikov, medtem ko je znano, da v vsej povojni zgodovini parlamentarnega življenja niso doslej imeli niti enega, ker je veljalo načelo, da morajo biti predsedniki iz vrst vladne večine. Demokristjani so se morali zadovoljiti z 10 predsedniki, socialisti jih imajo pet, ostale pa imajo socialdemokrati in republikanci. To je, kot smo že omenili, največja značilnost sedanjega političnega trenutka v Italiji in med drugim prva neposredna poldesetnica izida zadnjih parlamentarnih volitev.

Vedno iste velikonemške sile

V Sloveniji so obhajali 22. t.m. »dan vstaje« slovenskega naroda, t.j. obletnico oboroženega upora proti okupatorjem leta 1941. To je poleg spominskega dneva ustanovitve Osvobodilne fronte 27. aprila glavni praznik odporništva v Sloveniji. Glavna proslava je bila v Dražgošah v hribih nad Selško dolino in je bila povezana s proslavo tamkajšnje bitke v januarju 1942, ko so morale številne nemške enote več dni naškakovati junaško vas in hrib nad njo, kjer so se utrdili gorenjski partizani Cankarjevega batajona, največ iz tamkajšnjega kmečkega prebivalstva. Kmečki fantje in politični aktivisti OF so se junaško branili in zadajali Nemcem velike izgube. Seveda so imeli tudi oni boleče izgube. V vasi so ustrelili Nemci, ko so prodrli vanjo, 41 ljudi.

Glavni govor na slovesnosti, ki je pritegnila mnogo ljudi iz vse Gorenjske, pa tudi

od drugod iz Slovenije, je imel predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher. Rekel je med drugim: »Pred očmi moramo imeti dejstvo, da so Velikonemci in velikonemški Hitlerjev rajh tedaj gledali v Gorenjski Južno Koroško in v slovenski Štajerski Untersteiermark kot del Tretjemu rajhu priključene Avstrije, da je Hitler v Mariboru kmalu po okupaciji izdal ukaz, da se morajo ti kraji za vsako ceno ponemčiti in čim prej tudi upravno priključiti nemškemu rajhu, da so nemške okupacijske oblasti začele takoj s sistematičnim izvajanjem že prej pripravljenih načrtov za izselitev Slovencev iz slovenske Štajerske, na Koroškem pa so avstrijske nacistične oblasti pripravljale široko izseljevanje slovenskih družin. Šlo je torej za uresničenje enega od velikonemških nacionalističnih ciljev

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 1. avgusta, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 +.A Mozart: Divertimento v d duru in Koračnica v d duru, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Mojsin v Kirgiziji«, Napisala N. Kraigher, dramaturgiral Aleksij Pregarc I. del, R.O. Režija: Stana Kopitar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Glasbena skrinja, 13.30-15.45 Glasba po željah, 14.30 Nedeljski vestnik, 15.45 Nedeljski koncert, 17.00 XXI. Olimpijske igre - Montreal '76, 18.00 »Upor s filtrom«, Radijska drama, napisal Furio Bordon, prevedla Lelja Rehar, R.O. Režija: Jože Peterlin, 19.35 Zvoki in ritmi, 20.30 Glasbeni utrinki, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.25 Glasba za lahko noč.

: : PONEDELJEK, 2. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 14.30 En orkester — več uspehov, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu, 19.00 Vokalno - instrumentalni ansambel »Pop mašina«, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz glasba, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 Slovenski razgledi: Ivan Cankar v Trstu (5) — Tenorist Mitja Gregorač in pianist Marijan Lipovšek igrata samospeve Vladimira Lovca, Marka Žigona in Milana Stibilja - Vitezi vesele postave — od »Jurija s pušo« do »Čuka na pal'ci« — Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 3. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Revija glasbil, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Trio di Trieste, 19.10 Podvodna arheologija (Ruggero Battaglia), 19.25 Južna Amerika igra in poje, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 G. Donizetti: Ljubzenski napitek, opera

: : SREDA, 4. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Akademski pevski zbor »Branko Kršmanovič« iz Beograda, 18.50 Filmska glasba, 19.10 Slovenska povojna lirika: »Južni križ Neve Rudolf«, (Martin Jevnikar), 19.25 Western-pop-folk, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Aladar Janes, 21.55 Glasba za lahko noč.

: : ČETRTEK, 5. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Polifonija, 18.50 Zbirka plošč, 19.10 Alojz Rebula: Po deželi velikih jezer: (6) »Prvi takt Dume«, 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 »Povsem navaden dež«, Napisal Klaus Sandler, prevedel Lev Detela, R.O. Režija: Lojzka Lombar, 21.15 Glasba za lahko noč.

: : PETEK, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Ubald Vrabec: Suita za godala, Fabio Vidali: Tema in petnajst variacij za Goldonijevo komedijo Vedova scaltra, Tržaški komorni orkester vodi Fabio Vidali, 18.55 Pevo folk, 19.10 Na počitnice, 19.20 Jazz glasba, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 Vokalno instrumentalni koncert, Vodi Robert Shaw, 21.10 Glasba za lahko noč.

: : SOBOTA, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Motivi nedavne preteklosti, 18.30 Klasiki dvajsetega stoletja, 18.55 Orkestri in zbori, 19.10 Slovenski biografski roman: Ivan Pregelj: Zgodba zdravnika »Muznika«, (Martin Jevnikar), 19.25 Glasbeni drobiž, 19.40 Pevska revija, 20.00 Glasbeni utrinki, 20.35 Nenavadne in skrivnostne zgodbe: »Mariy Celeste«, Napisal Aleksander Marodič RO Režija: Stana Kopitar, 21.05 Ritmični orkester vodi Roberto Nicolosi, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Glasba za lahko noč.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Rea na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Vedno iste velikonemške sile

(nadaljevanje s 1. strani)

in hkrati s tem za ustanovitev na tem politično in vojaško nadvse pomembnem ozemlju močne in zanesljive baze za obvladovanje Podonavlja, Balkana in Sredozemlja in za zavarovanje samega nemškega rajha. Odtod silovitost, s katero sta Hitler in državni vodja SS Himmer zahtevala, da se uvedeta mir in red v teh krajih, zato sta neposredno spremljala operacije proti vsilaji na Gorenjskem in poverila odgovornost zanje trem SS generalom. Zato so poslali v boj poleg svojih policijskih in vojaških enot z Gorenjske, Štajerske in Koroške še posebno izurjene in posebno oborožene motorizirane bataljone in smučarske enote iz Krakovega in Leipziga. Tako so Nemci mobilizirali najmanj 10 bataljonov različnih vrst vojske in policije, kar pomeni v širšem smislu najmanj 30 Hitlerjevih vojakov na enega borca Cankarjevega bataljona. Tako je postala bitka v Dražgošah po svojem obsegu in trajanju edinstvena bitka v tistem času v okupirani Evropi.

»Ne da bi podcenjevali pomen in vpliv osvobodilnega boja in delovanja partizanskih enot na Štajerskem in enot, ki so delovale proti nemškimi izselitvenim načrtom iz Dolenske, pripada brez dvoma glavna zasluga, da so Nemci prenehali z izseljevanjem na Gorenjskem, na Štajerskem in Koroškem ga v primerjavi s svojimi prvotnimi načrti bistveno omejili, vstaji, ki se je v vedno večji širini razplemtevala po vsej Gorenjski in vedno bolj tudi kot upor neposredno ogroženega prebivalstva«, je nadalje izjavil Sergej Kraigher.

V govoru se je dotaknil tudi problema koroških Slovencev danes in poudaril, da Avstrija danes popušča velikonemškemu šovinizmu. »Mi, ki živimo na meji z Avstrijo, si prav zaradi mnogih trajnih skupnih interesov ter interesov obmejnega prebivalstva želimo najboljše odnose z Avstrijo in čim boljše sodelovanje v vseh vprašanjih«.

je dejal. »Te naše želje se v celoti ujemajo z izjavami najbolj odgovornih predstavnikov republike Avstrije o njihovih željah in pripravljenosti za razvoj čim boljših odnosov z Jugoslavijo in za ureditev vseh odprtih vprašanj, vključno z izpolnjevanjem obveznosti iz (avstrijske) državne pogodbe. Če smo kljub temu danes priče neizbežnemu poslabšanju teh odnosov, je temu krivo oživiljanje velikonemškega nacionalnega šovinizma v Avstriji, zlasti na Koroškem in Štajerskem ter stalno popuščanje pritiskom teh sil. Gotovo ni naključje, da te sile oživljajo prav v Avstriji, zlasti na Koroškem in Štajerskem, medtem ko se na tleh ZR Nemčije in drugje v nemško govorečem delu Evrope z njimi oplajajo le še ostanki nacistične desnice.«

Sergej Kraigher je potem opozoril na zgodovinsko povezanost sil, ki danes kratio pravice slovenske manjšine na Koroškem, z nacizmom. V resnici gre za iste sile pod drugim imenom. »Iz tega izhaja tudi zagrizeno vztrajanje pri zahtevi po preštevanju slovenske manjšine,« je rekel.

—o—

Novice

V Furlaniji so našli od potresa 6. maja že 170 potresnih sunkov, ki držijo prebivalstvo v neprestani napetosti, posebno na potresnem področju.

Na Japonskem so aretirali bivšega ministrskega predsednika Kakueia Tanaka zaradi korupcije; obtožujejo ga, da je dobil veliko podkupnino od podjetja Lockheed. Kaže, da se Japanci ne šaliijo v teh stvareh.

V hladilniški celici v institutu za sodno medicino na univerzi v Genovi so zdaj slučajno odkrili moško in žensko truplo neznanih oseb, ki sta bila tam — pozabljeni — že pet let. Upati je, da ju bodo vsaj zdaj pokopali. Za trupli se ni nikoli nihče zanimal.

Poroštvo dežele Slovenskemu gledališču

Tiskovna agencija »Italia« poroča, da je deželni odbor Furlanije - Julijske krajine na predlog odbornika za Finance Tripanija sprejel zakonski osnutek, ki pooblašča deželno upravo, da nudi svojo jamstvo - poroštvo nad predjmi do največ 300 milijonov lir, ki jih bo moralo vprašati Stalno slovensko gledališče v Trstu za izplačilo dohodkov svojega osebja in za splošne stroške. Dežela si je s tem prevzela odgovornost stvarnega doprinosa k reševanju gmotnih težav, ki tarejo Slovensko gledališče. Le-to bo imelo zdaj možnost najetja kratkoročnih kreditov za kritje sprotih stroškov, ker razpolaga s primernim jamstvom-poroštvom.

Poglavitno vprašanje Stalnega slovenskega gledališča zadeva že dalj časa izbojevanje formalnega priznanja, kar je povezano z večjimi dotacijami iz sredstev ministrstva za turizem in prireditve. Formalno-financično vprašanje slovenske gledališke ustanove je trenutno v proučevalni fazi, celotna zadeva pa bo morala najti rešitev na ravni pristojnega ministrstva.

Deželni odbor je že večkrat pozval mini-

strstvo, naj tudi s stališča politične oportuniteti prizna Stalnemu slovenskemu gledališču iz Trsta status javne ustanove, kar tudi sicer odgovarja stvarnosti, in mu torej dodeli podpore, ki so za te ustanove predvidene. Treba je še dodati, da bi docela ustregli potrebam, ko bi tudi formalno priznali prisotnost dveh gledališč z javno upravo na ozemlju Furlanije in Julijske Benečije. Seveda ne gre za kako konkurenčnost med slovenskim in italijanskim gledališčem, saj sta ustanovi enako potrebni za kulturno rast narodnostnih skupnosti, ki skupaj živita v deželi.

Zakonski osnutek, ki ga je pripravil deželni odbor Furlanije - Julijske krajine, vsebuje torej poroštvo-jamstvo nad predjmi ki jih bo moralo najeti Stalno slovensko gledališče iz Trsta za kritje dela svojih finančnih potreb, ter predvideva še 6 milijonov lir gledališču za finančno leto 1976.

—o—

Turistična sezona v Jugoslaviji je za nekaj odstotkov slabša od lani. Manj je zlasti turistov iz Nemčije.

Osemdesetletnica Lojzeta Udeta

Pred kratkim je obhajal osemdesetletnico ugledni slovenski publicist, zgodovinar in pravnik Lojze Ude, vzor domoljubnega, aktivnega in hkrati kritično in demokratično usmerjenega in angažiranega Slovenca. Čeprav se ni nikoli potegoval za javne funkcije — lahko bi rekli, da celo premalo — je bil dejansko eden izmed najbolj aktivnih nosilcev slovenske narodne politične misli in politične aktivnosti svoje generacije, posebno v času, ki je bil za slovensko narodno individualnost in politiko najbolj težek in kritičen, t.j. v času med obema svetovni vojnama. Mnogi, ki so se prej ali pozneje proglašali za velike in trdne Slovence, so tedaj pred navalom »jugoslovanske« ideologije in centralizma obupavali nad slovenstvom in mu napovedovali smrt ter se uvrščali med njegove pogrebce. Lojze Ude pa je bil eden izmed tistih izobražencev, ki so odločno vztrajali na slovenskih narodnih pozicijah.

Sodeloval je pri vseh pobudah in akcijah, ki so izhajale iz volje po uveljavljanju slovenstva in po njegovi svobodi, od oborožene Maistrove akcije za osvoboditev Maribora in od bojov za Koroško do upiranja beograjskemu centralizmu, oživljanja slovenske narodne in politične zavesti preko tiska do udeležbe v osvobodilnem gibanju med zadnjo vojno. V boju za afirmacijo slovenstva proti poskusom beograjskega centralizma, da bi ga zadušil, se ni zbal nobene napore in se je povezal z vsemi svobodoljubnimi silami na Slovenskem, tudi s krščansko-socialističnimi ogrok Kocbekovega »Dejanja« in v študentskem klubu »Zarja« ter s svobodoljubnimi marksističnimi intelektualci. Skupaj s pokojnim publicistom Rudolfom Mencinom in dr. Mrakom je izdal v letih pred drugo svetovno vojno list »Slovenija«, ki se je boril za avtonomno Slovenijo in za demokracijo. To

je bil list, ki ga je imela tedanja cenzura najbolj na piki. Tedaj je napisal Ude mnogo člankov, v katerih je polagal temelje slovenskemu osvobodilnemu gibanju in narodnemu programu. To se je odrazilo potem l. 1941 v programu Osvobodilne fronte v zahtevi po samoodločbi slovenskega naroda in po lastni državnosti.

Po vojni je bil Lojze Ude dejaven zlasti kot zgodovinar. Objavil je več knjig, med drugim leta 1970 delo »Vojaški boji na Koroškem v l. 1918-19«, pa tudi knjigo svojih izbranih predvojnih spisov, ki spada med najbolj zanimivo branje za vsakogar, ki se zanima za moderno slovensko politično zgodovino.

Jubilantu želimo tudi mi še mnogo plodnih zdravih in zadovoljnih let.

JUGOSLAVIJA NAMERAVA POVEČATI SODELOVANJE Z DRŽAVAMI SEV

Jugoslavija namerava okrepiti vezi s Svetom za vzajemno gospodarsko pomoč, to je z gospodarskim zavezništvom, ki deluje pod okriljem Sovjetske zveze (SEV). Zadevno izjavo je dal pomočnik ministrskega predsednika Dobroslov Čulafič, ki se je v Vzhodnem Berlinu udeležil XXX. zasedanja SEV-a. Trenutno je Jugoslavija prisotna v SEV-u le kot pridružena država, ne pa kot članica. V SEV-u so, kot znano, poleg Sovjetske zveze povezane še ostale vzhodnoevropske države ter Kuba. Čulafič je tudi dejal, da »obstajajo stvarni pogoji ter medsebojni interes za tesnejše gospodarske odnose med Jugoslavijo in SEV-om.« Berlinlinsko zasedanje Sveta za vzajemno gospodarsko pomoč je potekalo v luči razprave o skupnem načrtu za električno energijo ter prometne zveze, ki naj bi ga izpeljali do leta 1980.

NEVAREN POKLIC

V političnem pogledu nevarna poklica sta marsikje na svetu zgodovinarski in časnikarski (lahko je priti v ječo). Za življenje pa je zdaj še nevarnejši diplomatski poklic. Vsakovrstni teroristi, ki se ne morejo znesti nad vodilnimi državniki, ki so jim nedosegljivi, si vzamejo na piko njihove diplomate v tujini, ki niso obdani od policije. Samo v zadnjem času so bili ubiti trije veleposlaniki: ameriški v Libanonu, urugvajski v Paragvaju in britanski v Dublinu, da niti ne omenjamo številnih primerov iz prejšnjih let, kot je bil na primer umor jugoslovanskega veleposlanika v Stockholmu. Tudi konzuli so pogosto žrtve atentatov in ugrabitev. Znan je primer jugoslovanskega konzula Zdovca v Frankfurtu, katerega umor še vedno ni razčiščen. Nemška policija je zaslišala v zvezi z njim tudi znane slovenskega pesnika Lojzeta Krakarja,

lektorja za slovenščino na univerzi v Frankfurtu, ki je bil Zdovčev prijatelj in je prebil zadnji večer pozno v noč z njim v nekem javnem lokalu. Kaže pa, da Zdovc ni ničesar slutil o svojem koncu in ni zato Krakarju ničesar omenil. Zdovčeve morivce ali morivca še vedno iščejo. Tudi v Ljubljani, kjer je bil Zdovc zelo znan, se odmev tega dogodka še ni polegel.

—o—

DEŽELNI ODBOR ZA RADIOTELEVIZIJSKO SLUŽBO

V sredo, 28. julija so na sedežu deželne sveta umestili deželni odbor za radiotelevizijsko službo, posvetovalni organ, ki ga predvideva zakon o reformi. Odbor bo imel pomembno vlogo v okviru decentralizacije službe. Člani odbora so: Beltrame, Cassola, Cecovini, Inwinkl, Mayer, Pesante, Rosolini, Slama, Spetič.

POVEČANA IZDELAVA AVTOMOBILOV V JUGOSLAVIJI

V tovarni »Crvena zastava« v Kragujevcu so v prvih šestih mesecih letos izdelali 90.283 avtomobilov, to je 6.730 avtomobilov več kot v enakem obdobju lani. Kljub temu pa so v Kragujevcu izpolnili le 98 odstotkov predvidene norme za razdobje januar - junij. Tudi izvoz — na tuje je šlo 7.691 avtomobilov — je ostal za dva odstotka pod predvidenim načrtom.

—o—

Italijanska policija in karabinjerji so ujeli v Dolini Aosta 29-letnega pripadnika Rdečih brigad Giuliana Naria, ki ga imajo na sumu, da je 8. junija umoril v Genovi sodnika Coca. Naria se je skrival pri svoji zaročenki Rosselli Simone, ki so jo tudi aretirali. Giuliano Naria je znan kot delomrznež, ki je bil zaradi pogoste odsotnosti z dela svoj čas odpuščen iz tovarne Ansaldo v Genovi.

Ves svet z napetostjo čaka na eksperimente ameriške sonde »Viking I« na Marsu, zlasti kar zadeva analizo peska, če so v njem kaki znaki sedanjega ali nekdanjega življenja. Znanstvenikom v Pasadeni, se je posrečilo popraviti »roko« sonde, ki se je zataknila.

Raznobarvno cvetje v Montrealu

(Nadaljevanje s 1. strani)

se je pri priči sprijateljil z drugouvrščenim Vzhodnim Nemcem, svojim najhujšim konkurentom. Vse je odvisno od duha in srca, ne od barve kože, od državne zastave ali od politične ideologije njihovih vlad. Na to se lahko izgovarjajo le slabiči.

Olimpiada je zares edinstvena priložnost, ki nam pokaže kot nobena stvar na svetu kako so vse rase lepe in enakovredne. So kot cvetice različnih barv na travniku. Enoлично in melanholično bi vplival travnik, na katerem bi cvetelo samo cvetje iste vrste in iste barve. In pusto bi bilo na svetu, če bi živeli na njem samo ljudje ene rase. Tudi različne človeške rase so tisto, kar daje lepoto in zanimivost svetu in življenju na njem. Zato je dejansko sovražnik sveta in življenja, kdor izpoveduje ali prakticira rasiistične teorije. Prav tako pa so — morda nevede — sovražniki sveta in življenja tisti, ki bi hoteli načrtno ali celo s silo izbrisati vse razlike in ustvariti eno samo mešano človeško raso, češ potem bo enkrat za vselej konec rasizma, kot si obetajo, da bo konec sporov med narodi, ko bi veliki nara-

di asimilirali vse male narode in se potem še sami spojili med seboj. To bi bil svet, ki bi spominjal na kaznilnico uniformiranih kaznjencev ali na kasarno.

Lepo pa je, da prosto cveto in uspevajo vse cvetice, da prosto živijo in uspevajo vse rase in vsi narodi, da ni nobena rasa in noben narod prisiljen, da živi pod oblastjo ali terorjem druge rase in drugega naroda. Vse rase so sposobne, da dajo iz sebe svetnike in znanstvenike, državnike in vojskovodje, pesnike in umetnike. Vse pa so tudi sposobne delati zlo v okoliščinah, ki jih napeljejo ali silijo k temu. Treba se je truditi, da čimboj in sproti odстранjujemo take okoliščine in zagotovimo na svetu take razmere miru, svobode in enakopravnosti, da bo lahko pisano človeško cvetje pokazalo vso svojo lepoto in vse svoje dobre lastnosti. Olimpiada v Montrealu dokazuje, da vizija takega sveta, v katerem bodo rase in narodi lahko v prijateljskih odnosih med seboj kljub tekmovanju na vseh življenjskih področjih, ni utopija, ampak ideal, ki ga je možno doseči in za katerega se je vredno truditi in se tudi moramo truditi.

O izvajanju Osimskega sporazuma

Slovenska narodna skupnost v Italiji je z olajšanjem in navdušenjem sprejela vest o sklenitvi osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo kot rešitev dolgotrajnega spora v duhu helsinških dogovorov in kot izraz dejanske ljudske volje po miroljubnem sodelovanju. Gre dejansko za potrditev že uresničenega vzdušja, ki se iz dneva v dan izpopolnjuje. Načelnemu pristanku so se po branju sporazuma pridružili trezni pomisleki v zvezi z ratifikacijo in praktičnim izvajanjem sporazuma. Listine le na splošno omenjajo pravice slovenske narodnostne manjšine, medtem ko je gospodarski del jasno začrtan. S tem v zvezi je kronika preteklega tedna zabeležila dva dokoda, ki jasno kažeta na zaskrbljenost naših ljudi v zvezi z izvajanjem sporazuma.

S petkovo sejo se je zaključilo poletno zasedanje tržaškega občinskega sveta. Svet je odobril vrsto pomembnih odborovih sklepov, med katerimi sta bila najpomembnejša najem posojila 50 milijard lir za javna dela — v glavnem za nov vodovod od Pierisa do Štivana — ter okvirni dogovor za spremembo ureditvenega načrta na področju sedanje pivovarne Dreher. Svet je nadalje odobril nov pravilnik za takse in izvolil predstavnike v konzorcij za javne prevoze.

Ob začetku seje je svetovalec Slovenske skupnosti Rafko Dolhar zahteval, naj župan vključi na dnevni red njegovo interpelacijo, ki se zavzema, naj občinski svet podpre zahtevo, da se popravi zakon o ratifikaciji osimskega sporazuma. Dolhar v interpelaciji zahteva, da se v zakonu izrecno omenja in zagotovi zaščita pravic slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Župan je sicer zagotovil, da se bo občina zavzemala, kolikor je v njeni moči, za priznanje pravic Slovencev, ni pa postavil na dnevni red interpelacije. Odbornik Dolhar je v znak protesta zapustil dvorano.

Tako za občinski svet kot tudi za pokrajinski svet so nastopile poletne počitnice. Zasedanje se bo spet pričelo septembra. Medtem čaka oba kršćanskodemokratska enobarvna odbora huda preizkušnja političnega preverjenja s strani političnih strank, ki ju podpirajo. Odbora slonita na igri odkritih pristankov in domenjenih vzdržanj strank ustavnega loka, razen Slovenske skupnosti, ki je v opoziciji.

Potreba po spremembi ratifikacijskega zakona osimskega sporazuma je prišla do izraza tudi na okrogli mizi v Nabrežini ob festivalu Unità in Dela. Sodelovali so predstavniki Slovenske skupnosti, KPI, PSI in SKGZ. Iz izvajanj je bilo razvidno enotno stališče po nujnosti globalne zakonske zaščite slovenske narodnostne skupnosti in zagotovitve, da bi gospodarski del sporazuma ne ogrozil krajevnega prebivalstva tako iz narodnostnega kot tudi iz gospodarskega stališča. Gre za izključitev razlašanja in zagotovitev obstoja in razvoja obstoječih slovenskih vasi na področju predvidene proste industrijske cone. Važen je tudi problem onesnaženja ozračja in splošne ekološke zaščite. Primer tovarne v Sevesu je na dlani. Slovenska narodnostna skupnost in krajevni odbori morajo biti aktivno soudeleženi pri načrtih in upravljanju.

—o—

Kot pravijo v Sloveniji, je potres v maju hujše prizadel bohinjski kot, kot se je mislilo v trpi tudi bohinjski turizem. Bati pa se je, da prvem hipu. Posebno prizadeti so tamkajšnji hoteli, ki so bili starejšega datuma. Tako letos bi izkoristila položaj špekulacija velikih podjetij, ki bi hotela zgraditi v mirnem bohinjskem kotu velikanske hotele in katerih apetit po »lokalcih« so že doslej težko brzdale.

REVIJA »DAN«

Izšla je 55. številka revije »Dan«. Karel Škovič komentira v njej zadnje parlamentarne volitve oziroma izide, Bogo Samsa piše o delovanju agencije »Alpe Adria«, snemalec te agencije Sergio Ferrari pripoveduje o delu pri snemanju, Bruno Križman obuja spomine na olimpiado v Münchenu, Marko Kravos je objavil esej o Srečku Kosovelu, od katerega je ponatisnjena literarna reportaža »Na Jesenicah«, Lado Premru pa nadaljuje svoj oris zgodovine tržaških mestnih delov in cest. Poleg tega najdemo v številki običajne rubrike in marsikje krajšo zanimivo poročilo, npr. o Makedoniji, o kriških vinskih razstavah itd.

—o—

Tudi letošnja kotalkarska revija openskega športnega društva »Polet« je odlično uspela. Pričelnila je veliko občinstva, ki je uživalo nad spetnostjo malih kotalkarjev in nad lepoto izvedb. Trajala je tri dni. Iz tega kotalkarskega »gnezda« bosta dobila »Polet« in slovenski šport v Trstu nov športni naraščaj.

Za novega ravnatelja tržaškega sedeža Italijanske radiotelevizije, v katerega sklop spada tudi postaja Radio Trst A, je bil imenovan dr. Guido Botteri, dosedanji ravnatelj časniških oddaj. Čestitamo.

Važen simpozij v Trstu

Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu, ki se v zadnjem času intenzivno ukvarja z nekaterimi sociogospodarskimi in prostorskimi analizami, je sklenil, da posreduje svojim članom ter strokovni družbeni, gospodarski in politični javnosti slovenske in italijanske narodnosti v Furlaniji - Julijski krajini nekatere rezultate opravljenih raziskav. Zato prireja simpozij, ki bo od 28. do 30. oktobra 1976 v Trstu.

Referati, ki jih Slovenski raziskovalni inštitut pripravlja so naslednji:

1. Izhodišča za vrednotenje sociogospodarskih in prostorskih problemov Slovencev v Italiji.
2. Blagovni promet med Italijo in Jugoslavijo s posebnim ozirom na Furlanijo - Julijsko krajino in SR Slovenijo.

3. Sociogospodarski položaj tržaške pokrajine s posebnim ozirom na probleme Slovencev.
4. Sociogospodarski položaj goriške pokrajine s posebnim ozirom na probleme Slovencev.
5. Sociogospodarski in prostorski položaj Vzhodne Benečije oziroma Nadiških dolin.
6. Sociogospodarski in prostorski položaj Kanalske doline.
7. Prostorski, sociogospodarski in narodnostni problemi ob predvideni jugoslovanski -italijanski prosti industrijski coni na Krasu.
8. Problematika tovarnega postajališča na Fernetičih (Trst).
9. Štandrež (Gorica) kot problem utesnjevanja določene družbene in narodne skupnosti.
10. Občina Dreka (Beneška Slovenija) in njena sociogospodarska in prostorska problematika.
11. Občina Grmek in njena sociogospodarska in prostorska problematika.
12. Občina Bardo in njena sociogospodarska in prostorska problematika s posebnim ozirom na probleme, ki so se pojavili po potresu.
13. Sociogospodarski ustroj Ukev (Kanalska dolina).

Referate bodo pripravili sodelavci in delovne skupine inštituta. Vendar je značaj simpozija popolnoma odprt. Zato pozivamo, da se tudi drugi med povabljeni aktivno udeležijo simpozija z referati, koreferati, sporočili in posegi, vendar le v okviru najavljenih tematik. V tem smislu prosimo, da se vsak morebitni udeleženec prijavi do 10. septembra 1976 in da pravočasno najavi tudi pismene prispevke, ki naj jih pošlje do 25. sept. 1976. Pravočasno prispele prispevke bo inštitut razmnožil in prevedel, ker bo na simpoziju preskrbljeno za simultano prevajanje v italijanščino in slovenščino.

SESTANEK ANDREOTTI-COMELLI

V Trstu se je pred dnevi sestal koordinacijski odbor vseh dežel iz severne Italije in razpravljalo o stanju na potresnem področju v Furlaniji. Na seji so odobrili dokument, s katerim se deželni predstavniki obvezujejo, da bodo še dalje izkazovali vso svojo solidarnost prebivalstvu, ki ga je tako hudo prizadel potres. V dokumentu je hkrati rečeno, da je potres zadobil takšne razsežnosti, da je še vedno nujna pomoč državnih oblasti, kajti krajevne uprave in dežela Furlanija - Julijska krajina ne morejo biti kos vsem nalogam.

V tej zvezi so predstavniki koordinacijskega odbora poverili predsedniku deželnega odbora Comelliju nalogo, da obrazloži vsebino dokumenta poverjenemu ministr-

skemu predsedniku Andreottiju. Predsednik Comelli se je skupno z ostalimi predsedniki deželnih odborov sestal z mandatarjem za sestavo nove vlade v sredo. Ob tej priložnosti je naglasil, da mora program Andreottijeve vlade predvidevati tudi posebne ukrepe v korist prebivalstva na potresnem območju v Furlaniji.

V zvezi s položajem na potresnem območju je treba še zabeležiti, da se je prejšnjo nedeljo uradno končal mandat izrednega komisarja Zamberlettija, ki ga je predsednik vlade Moro že 7. maja poslal v Videm, kjer je v skladu z obstoječimi predpisi prevzel skrb za nudenje prve pomoči potresencem.

Goriška v tiskani besedi

V zadnjem času sta nam prišli v roke dve publikaciji v slovenskem jeziku, ki se tako ali drugače dotikata Goriške. Na prvem mestu naj omenimo »Ivestje državnih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Gorici«, ki obsegajo čas od leta 1965 do 1975 in nam tako dajejo zaokroženo podobo razvoja in rasti slovenskih šol v Gorici v zadnjih desetih letih. O tem posebej govori uvodni članek, ki ga je napisal ravnatelj Državnega strokovnega zavoda za trgovino prof. Albin Sirk. Nato so ločeno obravnavane posamezne goriške slovenske šole, tako Enotna nižja srednja šola »Ivan Trinko«, dalje Državni strokovni zavod za trgovino, učiteljske »Simon Gregorčič« ter višja gimnazija in licej »Primož Trubar«. Objavljeni so sezname vseh dijakov in profesorjev ter ostalega osebja, ki so v zadnjih desetih letih obiskovali te šole oziroma na njih delovali. Predalec bi nas zavedlo, če bi nadrobno statistično analizirali številčno stanje in vzroke spreminjanja števila dijakov, takoj pa nam vzbudi pozornost veliko število dijakov na nižji srednji šoli »Ivan Trinko« v ulici Randaccio, ki se morajo še vedno stiskati v zastarelih in povrh tega zaradi dotrajanosti tudi nevarnih prostorih. V zadnjem času so se celo razširili glasovi, da namerava goriška občina preseliti še

druge slovenske šole v mestu, tudi tiste v ulici Croce, ker so tudi tamkajšnji prostori dotrajani. Jasno je, da bi to bila le zasilna rešitev, ki ne rešuje osnovnega problema slovenskih šol. Te bi namreč potrebovale nove prostore, in sicer v dveh šolskih središčih, kot zahteva slovensko prebivalstvo, to je v severnem in južnem delu mesta.

»Izvestja« slovenskih srednjih šol v Gorici se spominjajo nekaterih umrlih profesorjev, ki so delovali na njih, tako msgr. Srečka Gregorica, prof. Jožice Peric, prof. Vide Franko, prof. Milana Bekarja (članek je napisal pok. Rado Bednarik), prof. Otona Muhra in prof. Rada Bednarika. Krajši spominski članek je posvečen tudi Petru Spacapanu iz Gorice, ki je komaj 19-leten tik pred maturo umrl v avtomobilski nesreči. Nekaj krajših osebsov opozarja tudi na nekatere člane osebja goriških slovenskih šol, ki so zadnja leta odšli v pokoj. »Izvestja« so se nam tako predstavila ne samo kot suhoparen statistični prikaz, ampak kot pravi zbornik, ki bo v prihodnosti pomenil važen vir za zgodovino slovenskega šolstva na Goriškem.

Druga publikacija, ki se deloma dotika tudi Goriške, vendar ima bolj poljuden značaj, je »Vodnik po planinski poti SPD Trst«. Vodnik je izšel v Trstu in opisuje pešpot, t.i. vertikalno, ki vodi od zahodnih Karavank na tromeji med Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo do Tržaškega zaliva. Goriška je obravnavana v četrtem delu »vertikale«, pri opisu poti, ki je posvečena spominu dr. Klementa Juga iz Solkana. Pot se začne na Stari gori pri Čedadu, se spusti navzdol v dolino reke Idrije in na njenem levem bregu preide iz videmske v goriško pokrajino, obišče zahodne obronke Goriških Brd in Krmin, nato Števerjan, Gorico, Sovodnje, Rubije, Vrh sv. Mihaela, Doberdob z znanim jezerom, Jamlje in Grmado. Celotno pot, ki je opisana v vodniku in tako tudi njen goriški del, je na kraju samem označena s posebnimi znaki, za kar so poskrbeli planinci. Vodnik pa ne pomeni le golega opisa poti, ampak ob tem opozarja na naravne, geološke, zgodovinske, kulturne in etnične posebnosti krajev, ob katerih

pešočimo. Tako smo v publikaciji tržaškega Planinskega društva dobili strnjen prikaz najrazličnejših posebnosti goriške pokrajine s posebnim ozirom na Slovence, ki smo ga prav v zadnjih letih pogrešali. Prikaz seveda ni popoln, saj je napisan poljudno in se v glavnem drži pešpoti, po katerih poteka planinska vertikala, ob njegovem prebiranju nam prihaja na misel, da bi bilo potrebno, kot je opaziti pri sosednih Furlanah oziroma Italijanih, tudi na slovenski strani začeti izdajati publikacije, ki bi na znanstveno poglobljenem ali pa na poljuden način obravnavale zemljepisne, zgodovinske, socialne, narodne in kulturne značilnosti krajev v Italiji, v katerih živi slovensko prebivalstvo.

—o—

Prejeli smo

SKLEP ZAVODNEGA SVETA ŠOLE »I. TRINKO«
V GORICI

V odgovor na predlog goriškega županstva, ki nas namerava preseliti v bivšo stavbo nižje srednje šole »Locchi« v ulici Margotti, je zavodni svet na seji 19.7. sklenil, da ne sprejme ponujenega predloga. Stavba je namreč v zelo slabem stanju, kar dokazuje že izselitev prejšnje šole takoj po potresu, in tudi šolski prostori ne ustrezajo številu naših dijakov; zato zavodni svet enoglasno zavrača ta sklep. Z večino glasov pa predlaga dvojno začasno rešitev:

1) Če se Strokovni zavod za trgovino izseli v semenišče, naj se izprazni celotna stavba v ulici Vittorio Veneto št. 74, in se vseli tja nižja srednja šola »Ivan Trinko«;

2) če se pa Strokovni zavod ne bo izselil, naj se enajst učilnic v semenišču, ki so bile namenjene Strokovnemu zavodu dodeli nižji šoli »Ivan Trinko« poleg tistih devetih, ki so še razpoložljive v semenišču.

Pri tem zavodni svet priporoča, da sprejema to rešitev samo kot začasno in pod pogojem, da občina odmeri ustrezen prostor v mestu, in sicer v neposredni bližini sedanje stavbe šole »Ivan Trinko«, za zgradbo nove šole. V ta namen naj se takoj ustanovi medobčinski konzorcij za njeno gradnjo.

—o—

SMEH KOT ZDRAVILO IN NEVARNOST

V glavnem mestu Walesa cv Cardiffu, je bila pretekla dni mednarodna konferenca o humorju ali bolje rečeno o smehu. Priredili pa je niso humoristi, ampak Britansko društvo za psihologijo. Udeležilo se je 150 psihiatrov iz 12 držav. Kdor je pričakoval, da bo na konferenci o smehu veselo, se hudo moti. Udeleženci so v učenih predavanjih in debatah razpravljali o tem, zakaj se ljudje smejejo in če je smeh za zdravje koristen ali škodljiv. Zakaj se smejejo, je lahko ugotovil tisti debeli predavatelj, ki se mu je spodmaknil stol in se je znašel na svoji zadnji plati na tleh, da se mu je dvorana krotala. Ta pa je bil, kot poročajo, tudi edini smeha vreden dogodek na konferenci. Učenjaki so prišli na njej do spoznanja, da jemljemo ljudje življenje prereno in da bi se morali več smejati tudi samim sebi pri neumnostih, ki jih počenjamo. Smeh bi lahko nadomestil marsikatero zdravilo ali pilulo. Vendar so se oglasili k besedi tudi taki, ki so trdili, da smeh, posebno krehot, moti dihanje in da je lahko zato tudi škodljiv in nevaren, posebno tistim, ki so že doživeli srčni napad.

Kratke z Goriškega

Biagio Marin, pesnik graških lagun, je pred kratkim praznoval 85-letnico rojstva.

Obe goriški zasebni radijski postaji sta po znani razsodbi ustavnega sodišča, ki je dovolilo oddajanje tovrstnih postaj, spet začeli s svojimi sporedi.

Dež, ki je v zadnjih dneh padal tudi na Goriškem, je močno koristil kmetijskim kulturam, zlasti koruzi in tudi vinski trti. Deževje spremlja ohladitev, ki je dokaj nenavadna za ta čas.

Preteklo sredo je odstopila rajonska konzulata v Štandrežu, v znak protesta zaradi novih razlastitev, ki grozijo temu kraju.

Nabrežina:

Odobren pravilnik o decentralizaciji

Z glasovi komunistične, partije Krščanske demokracije, socialistične in socialdemokratske stranke je devinsko-nabrežinski občinski svet v četrtek prejšnjega tedna odobril pravilnik o občinski decentralizaciji. Resne pomisleke o vsebini tega pravilnika je na seji iznesel svetovalec Slovenske skupnosti, ki je predlagal, naj se sklepanje o tem zelo važnem vprašanju odloži, češ da je treba ponovno sklicati vaška zborovanja, na katerih naj se prizadeti ljudje sami izrečejo o načrtu, ki ga je predlagal občinski odbor in ki so ga nato odobrili tudi demokristjani in socialdemokristi. Za Slovensko skupnost je sporno vprašanje porazdelitve občine na sedem konzult, kot je tudi sporno vprašanje oblike imenovanja članov posameznih konzult. Slovenska skupnost je

namreč prepričana, da pravilnik ne daje prebivalcem posameznih vasi jamstva, da bodo vse vasi enakopravno zastopane v konzultah, se pravi, da bo kljub lepim besedam o demokraciji in enakopravnosti obveljala logika sistema večine. To tudi utegne predstavljati nevarnost zlasti za slovenski del prebivalstva v občini.

Večina v občinskem svetu — se pravi demokristjani, komunisti, socialisti in socialdemokristi — pa ni hotela upoštevati predloga svetovalca Slovenske skupnosti, češ da bi nova posvetovanja po vaseh imela za posledico, da bi se ureditev problema odložila za več mesecev. Sprožil se je glasovalni stroj in pravilnik je bil dokončno odobren.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjižica Zmage Kumer o slovenski folklori

V zbirki natisnjenih predavanj, ki jih izdaja »Naše tromostovje, glasilo fare »Marijinega oznanenja« v Ljubljani, je izšla pred kratkim knjižica z naslovom »Kam bi s to folkloro?«, ki jo je napisala ugledna slovenska etnografinja dr. Zmaga Kumer. Kumerjeva se je rodila leta 1924 v Ribnici na Dolenjskem in nedvomno je ta značilni kraj s svojo zanimivo folkloro, h kateri spada na primer slovita »suharoba«, to je lesene gospodinjske potrebščinne, vplival, da se je odločila za študij narodopisja. Pritegnila jo je zlasti glasbena folklor, in s tega področja je objavila že več knjig, med katerimi je najbolj znana »Ljudska glasba med rešetarji in lončarji v Ribniški dolini«, ki je izšla leta 1968. Pred tremi leti je izdala knjigo »Slovenska ljudska glasbila in godci«, letos pa bo izšla njena zbirka »Pesem slovenske dežele«, ki bo obsegala — kot zvezo iz te knjižice — nad 500 slovenskih ljudskih pesmi z napevi in obsežen uvod o značilnostih slovenskega pesemskega izročila. Prvo delo o slovenski folklori pa je bila knjiga »Balada o nevesti detomorilki«, ki je izšla leta 1963 v založbi Slovenske akademije Znanosti in umetnosti. Žal ni prispela do Trsta.

Zmaga Kumer je znana tudi po raznih člankih v revijah in časnikih, v katerih opozarja na pravilno vrednotenje stare ljudske kulture oziroma folklore, ki jo verjetno še večina ljudi napačno pojmuje. Temu je pripisati odurno smenjenje in pačenje starih ljudskih noš, ki jih smatrajo nekateri za nekaj takega kot oblačila pustnih šem, in zato se tudi kar najbolj našemijo s trakovi in razno kičasto šaro, kadar se gredo »narodne noše«.

V začetku knjižice, ki vsebuje, kot rečeno, njeno predavanje, razloži avtorica besedo folklor kot nauk o ljudstvu, in tudi pojem, ki ga zapopada ta beseda. Na raznih koncih Evrope jo pojmujejo različno. Nekateri, zlasti na Vzhodu, pojmujejo pod folkloro samo ustno umetniško ustvarjanje delovnega ljudstva, se pravi ljudsko poezijo, prozo in petje. Na Zahodu pa ima beseda folklor bolj širok pomen — pravi Zmaga Kumer — saj imenujejo z njo celokupno umetniško ustvarjalnost najširših ljudskih plasti in to na področju duhovne in materialne kulture. Nekateri, zlasti v socialističnih in komunističnih državah, vidijo v folklori nekaj nazačnjaškega in nepotrebnega, kar preveč spominja na preteklost, medtem ko Zmaga Kumer naglaša, da ljubezen do stare ljudske kulture in folklore nikakor ni v nasprotju z napredkom, z modernostjo in s socializmom. Pač pa folklor ne sme biti samo prazno leporečje in sladkobna romantika, ne samo židana ruta, kranjski cekar, poslikana skrinja in tako dalje. Zmaga Kumer: »V resnici se pravo razmerje do ljudskega izročila ne kaže v sentimentalnem varovanju teh nekaj predmetov, marveč v spoštljivosti do vsega, kar smo podedovali od rodov pred nami. Človek, ki zna prav ceniti izročilo, bo imel občutek tudi za okolje, v katerem živi, do slovenske zemlje, tega čudovitega koščka sveta, kjer je — po Cankarjevih besedah — Bog stresel polno

prgišče lepote, ki mu je ostala po stvarjenju sveta. Ni in ne more biti nazadnjaško — nadalje poudarja Zmaga Kumer — če se čutimo zrasli s to zemljo, če se trudimo za resnični napredek naše domovine in ne dopustimo uničevanja njenih naravnih lepote, njenega naravnega bogastva. Ali ni grdo, da nas mora tuji turist opozoriti, naj vendar pomislimo, kakšno škodo delamo z onesnaževanjem naših planin, namesto da bi se sami tega zavedali in vsak zase, z besedo in dejanjem, preprečevali uničenje naše zemlje?«

V nadaljevanju opozarja Zmaga Kumer na pestrost slovenske zemlje ne samo, kar zadeva naravno lepoto, ampak tudi, kar zadeva staro ljudsko kulturo, ljudske pesmi in drugo. Kumerjeva navaja pri tem besede, ki jih je zapisal pred 40. leti France Marolt, eden prvih raziskovalcev slovenske ljudske glasbe, in o katerih pravi, da veljajo še danes: »Narodna pesem je zrcalo naše psihe, je sinteza vsega njegovega stremljenja, hotenja, stvarjenja, je tipično stilna usedlina vseh kulturnih dosegljajev na njegovi življenjski poti... Vsa vzdihovanja o revščini naše narodne pesmi... so argumenti zelo omejenega etičnega obzora in površnega znanja. Pisati o revščini svojega naroda in mu očitati, da nam je dal v primerjavi z drugimi revno pesem, je nizkotno zmerjanje samega sebe.«

Potem Zmaga Kumer nekoliko polemizira s tistimi, ki potvarjajo ljudske pesmi in jih sku-

(Dalje na 7. strani)

Sedma številka »Mladike«

Izšla je nova, sedma številka »Mladike« Uvodnik uredništva ima naslov »Najbolj strma pot« in komentira položaj v novem parlamentu, ki je izšel iz zadnjih volitev in izid volitev, kar zadeva Slovence.

Sledi kratka leposlovna proza »Odmev tišine«, ki jo je napisal Teo Durnik. Gre bolj za razpoložensko sliko iz gorã kot za novelo. Alojz Rebula je objavil kratek komentar k nedavno objavljenim pismom Kosovelove družine v zvezi s Srečkovno smrtjo, k pismom, ki so nam razodela mladega pesnika oziroma njegovo duševnost v ganljivo intimni, neoficielni luči. Rebula z njemu lastnim slogom še posebej opozori na tista dva, po katerih zaslugi so se ohranila ta pisma, na Mileta Klopčiča in Alfonza Gspana.

Nepodpisan sodelavec objavlja podatke o slovenskih duhovnikih na Tržaškem, zlasti o njihovi starostni strukturi. Podoba je precej žalostna. Avtor pride do naslednje ugotovitve: Naše župnijske skupnosti so nerodovitne. Hočejo imeti duhovnika, a ga ne dajo. »Duhovnik pa se jemlje izmed ljudstva in postavlja za ljudstvo v tem, kar se nanaša na Boga«, pravi svetli Pavel. Ob koncu te statistične podaje želim zastaviti sledeče vprašanje: Kaj nam je storiti, da bi versko življenje po naših župnijah in domovih ne zamrlo? Prav gotovo se najdejo ljudje, ki jim ni vseeno, če je slovenska maša ali je ni, če je v cerkvi slovenska molitev ali je ni. Zato bi bilo potrebno misliti na diakonsko službo. K temu bi lahko pristavili: Tako daleč smo že torej tudi v tem pogledu Slovenci na Tržaškem.

Boris Artač je prispeval članek o 120-letnici smrti raziskovavca Nikola Tesla, Martin Jevnikar predstavlja v svoji seriji člankov o slovenskih časopisih po svetu revijo »Katoliški misijoni«, ki izhaja v Buenos Airesu, in nadaljuje pregled »Zamejska in zdomska literatura«, v katerem piše tokrat o Lojzetu Ilju, Vojku Arkotu in Marijanu Maroltu. Dve strani sta posvečeni rubriki »Za sodobne žene in dekleta«. Poleg člankov je najti tam tudi drobne nasvete. Rubrika »Slovenski poldnevnik« piše o Slovencih v svetu in prinaša med drugim ganljivo poročilo o stari slovenski uršulinki v Braziliji, za katero ni nihče vedel in je dobila šele zdaj prvo slovensko pismo.

Pesmi sta objavila v tej številki Vinko Beličič pod naslovom »Višarski motivi« in Vladimir Kos. Na koncu najdemo rubrike Antena, Pod črto, Ocene in Socialni kotic ter seveda Čuka na Obelisku, ki je tokrat posebno duhovito in ostrega kljuna. Tudi drugače ta številka precej kritično posega v aktualno dogajanje.

Izšel je vestnik »Draga '76«

Kot priloga julijske številke »Mladike« je izšel poseben vestnik »Draga '76«, ki obsega štiri strani in prinaša informacije o letošnji »Dragi«, to je o tradicionalnem posvetovanju, ki je po tradiciji prvo soboto in nedeljo v septembru v vasi Draga nad Trstom. Letošnja »Draga« pa ne bo več v Dragi, ampak na Opčinah in sicer v parku Marijanišča. »Za ta kraj smo se odločili, ker je dostopnejši in ima veliko več zvez z mestom za tiste, ki nimajo lastnega prevoznega sredstva. Kraj je miren, ves v zelenju in tako rekoč v središču Opčin. V primeru slabega vremena imamo na razpolago tudi dvorano«, je rečeno v »Dragi '76«.

Prispevki za študijske dneve bodo prostovoljni. Za tiste, ki želijo, bosta na razpolago tudi hrana in prenočišče, kar se plača posebej. Tiste, ki to želijo, prosimo organizatorji, naj bi

se čimprej javili. Pojasnila daje in sprejema prijava Društvo slovenskih izobražencev, Trst, ulica Donizetti 3-I, po telefonu od 30. avgusta do 3. septembra na štev. 768189 od 17.30 do 19. ure.

Daljši članek je posvečen pokojnemu prof. Jožetu Peterlinu, pobudniku teh pluralističnih zborovanj v Dragi. Uvodnik »Izmerimo nebeško stran« pa poudarja pomen teh zborovanj. V vestniku je objavljen tudi seznam vseh predavanj v Dragi v preteklem desetletju ter seveda tema letošnjega zborovanja: »Marksizem in svoboda«, »Dilema svobodnega tiska«, »Troje velikih sporočil« (Kette - Cankar - Kosovel), toda predavatelji bodo predstavljeni časnikarjem in javnosti šele na tiskovni konferenci z zakusko, ki bo na predvečer »Drage '76«, v petek, 3. septembra, v dvorani Društva slovenskih izobražencev v Donizettijevi ulici, z začetkom ob 18. uri.

Sodobno kmetijstvo

Ali je zadružništvo še aktualno?

Medtem ko so v obdobjih močne gospodarske krize zadruga in zadružna ideja doživljale razcvet in zanimanje s strani ljudi, pa kaže, da obdobja blagostanja niso zadružni misli posebno naklonjena, ali vsaj ne toliko, kot bi človek pričakoval. Pri nas je dosti govora o zadružništvu, toda bolj načelno, v resnici ni stanje na tem področju zadovoljivo. Ali iskati odgovor temu stanju v še posebnem strahu, da se utegne zgoditi nekaj podobnega, kar se je pripetilo v obdobju fašizma, ko so fašisti uničili steber primorskega gospodarstva, ali si skušati razlagati današnje stanje zadružništva pri nas kot posledico globokega nezaupanja do takih pobud, zlasti zavoljo poveljnih razmer v sosedni Jugoslaviji, ali pa zaradi birokratskih zapletov okoli pobud, ki so v teku, vsekakor vprašanje zahteva nekaj jasnih odgovorov. Najprej nekaj besed o bistvu zadružništva.

Bistvo zadružništva je v spoznanju člena zadruga, da najde v njej kritje svojih in

teresov, ki bi jih sicer sam ne mogel učinkovito braniti. To je tudi osnova soupravljanja in soodgovornosti, ki se razvija znotraj zadruga. V tej luči je zadružništvo sredstvo krepitve demokratičnosti v družbi. To tudi z vidika širšega zornega kota, saj zadružništvo omogoča, da se liberalno tržno gospodarstvo spreminja v socialno tržno gospodarstvo. Zadruga omogočajo torej posamezniku, ki ni dovolj močan, da bi se prosto izpostavil tržni zakonitosti, da ohrani svojo samostojnost. Naj bo v tej zvezi jasno, da totalitarni državni sistemi ne gledajo z naklonjenostjo na zadružništvo, kjer posameznik ohrani svojo samostojnost in kjer se posredno krepi njegov individualni položaj. Zadružništvo, kot ga razumemo na Zahodu, omogoča posamezniku, da soupravlja in da prevzame nase obenem del odgovornosti. V tem se tudi pojmovanje Raiffeisna, utemeljitelja zadružništva, močno razlikuje od marksističnega pojmovanja vloge posameznika v družbenem sistemu. Raiffeisen gradi na posamezniku, ne jemlje mu ničesar, le omogočiti mu hoče, da se uveljavi na širšem področju gospodarskega in socialnega dogajanja. V bistvu gre za neko vmesno pot med marksizmom in kapitalizmom. V tej obliki je zadružništvo združevanje dela, kapitala in človekovega uma in ustvarjalnosti. V središču ostaja vedno svoboden posameznik, in to vsaj toliko, kakor temeljijo odnosi znotraj zadruga na soodgovornosti, soupravljanju, dogovarjanju. Kakor hitro ni tako, se zadruga spremeni v nadvlado skupine ali nekoga, ki si ustvarja svojo posebno vlogo. Osnovna ideja zadružništva je torej svoboda posameznika, ker mu ne jemlje imetja, oziroma ker notranja ureditev temelji vedno na deležih, na soudeležbi. V tej luči je zadružništvo steber demokratičnega ustroja družbe. Podpirati zadružništvo pri nas, pomeni torej podpirati svobodo in demokracijo. V tako za-

mišljenem zadružništvu najdejo pri nas svoje mesto prav vsi idejni tabori, da jim je le pri srcu krepitev manjšine. Hočeš nočeš, je to šola demokracije. Krepitev zadružništva utegne zato mnogo bolj konkretno prispevati k sodelovanju naših ljudi, kot si predstavljamo. Dokaz za to vidimo tudi v dejstvu, da nekatere zadruga lepo delujejo, kljub temu, da so v njih ljudje najrazličnejših idej.

Za večjo sodelovanje med našimi zadrugami

Za današnje dobo je značilna koncentracija na gospodarskem področju, pa tudi na drugih. Zadruga zato ne smejo ostati neke ob robu tega dogajanja, kot da se jih to ne tiče. Spremembe se ne pojavljajo povsod v isti meri, toda z njimi je treba računati. Potrebne so prilagoditve, najmanj, kar je potrebno narediti pri nas je, da zadruga proučijo možnosti medsebojnega sodelovanja. V naši deželi je do povezovanja kmetijskih zadrug na višji ravni že prišlo oziroma prihaja, toda v našem primeru gre za to, da se naše, slovenske zadruga, ki imajo za našo manjšino specifično vlogo, približajo, in skupno rešujejo nekatere stvari, ki jih na nobeni drugi ravni ne morejo, ker je cilj naših zadrug tudi narodnoobrambni. Zadruga se na deželni ravni največkrat povezujejo z določeno politično obarvanostjo; ni, da bi hoteli preprečiti, da se ta ali ona naša zadruga poveže, kot se pravi, vertikalno z drugimi svojega področja, toda naš interes, interes Slovencev je, da naše zadruga vsestransko krepijo tudi povezanost med sabo. Morali bi torej skrbeti, da si postavimo vsaj neke vrste koordinacijski odbor slovenskih zadrug z namenom, da rešuje tista vprašanja, ki so specifično naša — vključevanje čim več naših ljudi v zadružne pobude, posodobitev delovanja in organizacije, krepitev naših »možganov«, ustvarjanje torej slovenskega zamejskega zadružniškega kadra. Strokovni kader ne nastaja sam od sebe, do njega pa lahko pride samo, če obstaja na gospodarskem področju določena organiziranost in povezanost. Nobena naša kmetijska zadruga nima ne stalnega ne občasnega strokovnega kadra. To se utegne, če se stvari ne spremenijo, bridko maščevati.

NOVICE

Italija ima nov škandal. V kraju Seveso pri Milanu je delovala brez uradnega dovoljenja tovarna, ki je izdelovala strupene pline. Oblak strupenega plina je »ušel« in zastrupil širšo okolico. Ljudi so morali evakuirati. Vse rastline na tistem področju bodo morali sežgati in okolico razkužiti. Ni še znano, kak učinek bo imelo to na ljudi. Neka ženska je že umrla v sumljivih okoliščinah.

—o—

Predsednik izvršnega sveta republike Slovenije Andrej Marinc je odprl pretekli teden za promet novo hitro cesto med Hočami in Celjem (Hudinja) na Štajerskem. To bi morala biti prava avtocesta, toda zaradi pomanjkanja denarja je ostala za zdaj pri pol širine. Gradnja se bo nadaljevala prihodnje leto. Za vožnjo po novi cesti je treba plačati pristojbino 12 din, dovoljena hitrost pa je 100 km, kot povsod v Sloveniji.

SMRT NAJSTAREJŠE KANADČANKE

V kraju Fort Saint John v Kanadi je umrla te dni 118 let stara ženska ki je bila verjetno najstarejša ženska v Kanadi. Ime ji je bilo Bella Yahey. Na njenih dokumentih je sicer pisalo, da je bila rojena 1874, toda takrat je bila samo vpisana v rojstno knjigo. V resnici je bila takrat stara že kakih 16 let, zato menijo, da je morala biti rojena okrog leta 1858. Njen mož, ki je še živ in se je udeležil pogreba, pa je star 110 let.

—o—

Izšla je avgustovska številka »Ognjišča«, ki prinaša med drugim intervju z misijonarjem Jankotom Slabetom, ki deluje na Madagaskarju, pesmi Minke Korenčan, članek o lovu in ribolovu pri nekdanjih Judih, članek o uršulinah v Ljubljani, življenjepis pisatelja Jacka Londona, reportažo o baziliki v Poreču, članek o olimpiadah v nekdanji Grčiji, pisma mladih in še marsikaj zanimivega.

Knjižica Zmage Kumer

(nadaljevanje s 6. strani)

šajo napraviti s svojimi dodatki in spremembami bolj umetne in literarne. Pri tem navaža zglede za čudovito preprosto in iskreno ter ravno zato tako lepo ljudsko poezijo. Nekaj odstavkov je posvetila obravnavanju tako imenovanemu pobožnemu izročilu v naši folklori. Previdno naglašja, da folklorna pobožnost ni isto kot resnična vernost, vendar je izraz vernosti, če je iskrena. Omenja tudi, da se ne da tajiti, da je krščanstvo udarilo slovenskemu ljudskemu izročilu svoj pečat. Vendar je v njem ostalo še dosti predkrščanskega, kot ostanek obredov poganskega verstva, za kar navaža tudi razne primere, kot na primer kresovanje ali jurjevanje. Knjižico zaključuje s poudarkom na ugotovitvi, da je naše izročilo kulturna vrednota, ki sodi k temelju, na katerem sloni naša sedanost in na katerem bomo gradili tudi prihodnost, če nočemo, da bi bila zidana na pesek.

Kulture ni mogoče gojiti brez globokih, trdnih korenin domačega izročila, če nočemo po-

stati narod izkoreninjenec, brez preteklosti, nikjer doma, moderni nomadi po duši in telesu. Zdaj — pravi nadalje Zmage Kumer — ko se drugi narodi prebujajo, se otresajo tujščine, ki jim je bila vsiljena s civilizacijo političnih ali kolonialnih gospodarjev, in poudarjajo pomembnost domače kulture za graditev nove, v tem času naj bi se mi našemu izročilu odrekli? Ljubezen do izročila nima nič skupnega s pretiranim nacionalizmom, ki je nestrpen do drugih in nasilen, ki se je preživel. Prava ljubezen do izročila gradi na zmeraj moderni in napredni, mirni in strpni, a odločni zavesti, da smo otroci svoje zemlje, svojega naroda, da imamo svoje korenine v preteklosti, čeprav živimo v sedanosti za prihodnost. Iz take zavesti se rodi ponos, ki človeka varuje napačne hlapčevske ponižnosti v razmerju do drugih narodov, se rodi zavest odgovornosti pred zgodovino, skrb za usodo domovine in naroda. S temi pomenljivimi besedami zaključuje Zmage Kumer svojo lepo knjižico o folklori.

ŠAH

Dekle z zaprtimi očmi

66

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Po Nowotnega temi je danes vrsta na Plahutovi. »Že spet Čeh!« se nam zdi, da vzklikate, ogorčeni nad prebujajočim se hejslovanstvom. »Ali veste, kje so Batuže?« Vam odgovarjamo. Od tam izvira rod Josipa Plahute, ki je leta 1858. obogatil šahovski problem za novo temo, Plahutovo.

Ta pa obstaja v naslednjem: beli (zmagovita stran) povzroči z žrtvijo lastne figure interferenco med dvema enakima črnima figurama. Katerakoli od obeh vzame, jo še beli primerno oddalji in mat je tu.

Na prvi pogled je ta tema sorodna oni Nowotnega. In res, pri eni kot pri drugi izvirajo težave črnega odtod, da se figure (razen skakačev) ne preskakujejo. Podrobnost, da sta tu interferujoči figuri enaki, tam različni, pa daje Plahutovi temi poseben čar in seveda izvirnost.

Nowotnega temo smo zadnjič predstavili v moderni izvedbi («nemškega Kljukca v slovenski obleki»). Danes pa hočemo seči nazaj do samega vira, do problema v štirih potezah, ki ga je Plahuta sestavil leta 1858.

BELI: Kc4, Dd1, Tg1, Ld8, c5, d3, e4

ČRNI: Ke5, Tg8, Th7, Sa6, Lf6, c3, e6.

Beli matira v štirih potezah. Rešitev:

1. Df3

Grozi 2. d4 mat. Črni ima samo eno obrambo:

1. ... Sc5:

Poteza odzame belemu nadzorstvo nad poljem d6. Črna trdnjava Th7 preprečuje mat z Lc7, črna trdnjava Tg8 pa enega z Dg3. Kako ju kljub temu zagroziti? Na to odgovarja tematska druga poteza belega-zgodovinsko prva s tako tematiko:

2. Tg7!!

Možni, a neučinkoviti odgovori črnega razpadejo na sledeče variante:

A) 2. ... Thg7:, 3. Dg3+ Tg3:, 4. Lc7 mat

B) 8. ... Tgg7:, 3. Lc7+ Tc7:, 4. Dg3 mat

Poleg teh, za našo temo glavnih, variant so še druge. Samo nekaj si jih oglejmo:

C. ... Lg7:, 3. Lc7 mat

D) 2. ... Ld8:, 3. Dg3+ Kf6, 4. Dg5 mat

E) 2. ... Se4:, 3. De4: + Kd6, 4. Lc7 mat

F) 2. ... Kd6, 3. e5+ Le5:, 4. Lc7 mat

G) 2. ... Kd6, 3. e5+ Ke5:, 4. Lc7 mat.

—o—

PLAVANJE PREKO ROKAVSKEGA PRELIVA

Že dva človeka sta letošnje poletje preplavala Rokavski preliv med Anglijo in Francijo. Oba sta Američana. June Stewart je učiteljica telovadbe, stara 27 let. Poskus se ji je že prvič posrečil. Preliv je preplavala v 14 urah in 31 minutah. Kmalu nato je preplaval preliv tudi 40-letni Tom Hetzel, ki je po poklicu univerzitetni profesor. To je bil že njegov sedmi poskus. Oba sta plavala z angleške obale na francosko. Tom Hetzel je potreboval za preplavanje preliva poldrugo uro več kot Jane Stewart, namreč 16 ur in 3 minute. Uradni rekord v preplavljanju preliva pa ima Anglež Barry Watson, ki je potreboval leta 1964 za plavanje iz Anglije v Francijo samo 9 ur in 35 minut.

Medtem, ko je govoril, je Rozalina zrla po svoje v daljavo, kakor da bi hotela njena misel ponižno prositi nekje v neskončnosti misel prednikov, očeta, matere, brata in jih rotiti, da ji priskočijo na pomoč na tem razpotju.

Njena roka je še vedno počivala v Ludvikovi roki...

Njena roka je še vedno počivala v Ludvikovi roki...

»Samo eno vprašanje me plaši,« nadaljuje Ludvik, »kajti če mi boste še enkrat rekli »ne«, ne bom več silil. Ali se vam zdi nemogoče, da bi me mogli nekoč, pa naj bo ta dan še tako daleč, kljub vsemu nekoliko vzljubiti...?«

»...«

V tem trenutku se je zaslišalo pred stopnicami hotela glasno govorjenje in nato hoja navzgor, ob tem dnevnem času nenavaden ropot. Nekaj hipov nato potrkala nekdo na vrata.

Rozalina se iztrga, pohiti k vratom in obstane: »Vi!...« zakliče.

»Vi!...« ponovi Ludvik, ki se je vzravnal na svoji postelji.

»Ja, jaz!« odgovori enostavno župnik od Svetega Frančiška Saleškega, ki se je pojavil pri vratih ves okomotan, z lici ožganimi od zraka in vročine, pred mladima, ki ga gledata, ne da bi razumela.

ŠESTINDVAJSETO POGLAVJE

»A kako ste zvedeli?« vpraša Ludvik.

»Ni važno! Zvedel sem.«

»Rozalina!... Niste vi?« sili dalje ranjenec.

»Jaz ne!«

»Potem je bil pa Celestin!«

»Nikar ne ugibajta, otroka moja... Ni niti Rozalina niti Celestin. Kaj hočeta! Sestal sem se v Parizu z gospodom Hughom... Imel ni nobenih vesti. Bil je nemiren, toda zelo obložen s svojim delom, ker je pač ostal zadnje čase sam. Tudi jaz sem bil v skrbeh, a nekoliko bolj prost. Moji prijatelji so moji prijatelji! Popustil sem vse in... Prebil sem noč v vlaku. In zdaj sem tu! Prihajam pogledat, kako je z vama...«

Mlada sta se spogledala.

»Na prvi pogled se mi zdi, da vama ne gre preslabo!« nadaljuje župnik in ju gleda. »Ne vprašujem vas, Ludvik, zakaj ste v postelji. Vodniki so mi vse povedali.«

»Moji starši vedo?«

»Nihče ne ve.«

Gospod župnik ju gleda z očmi polnimi hudomušne dobrote.

»Ali mi nimata ničesar novega povedati? Čisto v redu... Nobenih novic? Dobrih novic? Ampak jaz mogoče prehitevam. Potem pa pozabljam na svoje dolžnosti! Pozdraviti hočem to dobro miss Albrandt in ugotoviti, če že kaj boljše izgleda...«

Čez nekaj trenutkov se sprehaja župnik gor in dol po stezi z mlado Američanko. Zelo je videti odločen, ta gospod župnik. Očitno je prišel, da bi brž nekaj odstranil, in s svojo palico odbija bohotnim turkom glave, ki jih dvigajo nad skalami.

»Najprej, kako se pučutate?«

»Dosti boljše.«

»Res?«

»Res!«

»To me zelo veseli. In zdaj prihajam takoj k predmetu tega kaj nepripravljenega potovanja. Ob vašem odhodu iz Pariza sem vas popolnoma seznanil s položajem svoje male varovanke; nisem si pa mislil, da ljubi Ludvik Hughe Rozalino tako močno in da jo bo prišel iskat do sem.«

»A veste, gospod župnik, zadeva gre dobro, prav dobro...«

»Z obeh strani?«

»Menim! Nekoliko slabotneje z druge strani. Pa boste potisnili...«

»Na kateri strani?«

»Pri gospodični.«

»Mislite pa vendarle, da...«

»Ja, mislim zelo močno, zelo veliko...«

»Predniki tam gori so pač morali malo pripomoči, kot so navadno reki med vojno. Videli so, da morajo toliko popraviti! Takega dekleta se ne pošilja tako neoboroženo v strašno moderno borbo. Stresem se, če pomislim, kaj bi se bilo lahko zgodilo...«

»Govorite kot kak Amerikanec!«

»Govorim kot pariški duhovnik, ki že trideset let ne prešteje več nesreč, nastalih zaradi slepila o gotovem bogastvu, ki se smatra za nesmrtno, dočim se zlasti danes imetja rušijo kot gradovi iz kart. In vendar je tu zgodovina! Ko bi bil kdo rekel tej ali oni veliki knjeginji leta 1780, da si bo služila kruh v Londonu s petjem po dvoriščih!... Ah, če bi napisal svoje spomine!...«

»Morate jih napisati, morate!...«

»Uboga miss Albrandt, kaj zahtevate tu od mene!... In vse te Rusinje, včeraj žene bojarov, ki prekladajo svojo bedo po cestah prestolnice!... Vsekakor ne vem, kako naj se vam zahvalim, da ste me obvestili. Vaše pismo je prispelo včeraj zjutraj v Pariz. Že zvečer sem sedel na vlak. Torej mislite, da lahko poskusim... da sem govoriti čisto odkrito...«

»Mislim... Dober sunek — in narejeno bo! Je... kako pravite vi?... že vse pripravljeno!...«

In mlada miss je naznačila s kretnjo velik sunek s pestjo:

»All right... Samo poiskali boste zame še kako drugo deklico...«

»Obljubim!... Imam že nekaj v mislih...«

»In tu ne bo več nobenega gospoda Hugha?«

»O glede tega... človek ne ve nikoli...«

Smeje sta si podala roki...

SEDEMINTRIDSETO POGLAVJE

Zvečer po večerji je vzel gospod župnik Rozalino s seboj in šel z njo po isti stezi, po kateri je hodil Ludvik Hughe na dan svoje nesreče.

Bila je zopet veličastna ura gorá..., ura, ko so vrhovi kot puščičasti stolpi neresnične katedrale..., ura, ko se blesti v mavričnih barvah vse svetlobno zamiranje dneva..., ko krožijo visoko v zraku veliki orli in se zdi, da s svojimi razpetimi krili izžarevajo zlato paro.

Sprva nista spregovorila, ganjena od tega veličastnega prizora.

(Dalje)